

” Dr. Pongrácz Ernő műtősebész – diószegi körorvos

Városunk jeles személyiségeihez büszkén sorolhatjuk Dr. Pongrácz Ernő sebészfőorvost, aki 37 éven keresztül élt és gyógyított Diószegen. Nemcsak kiváló orvos volt, hanem szilárd jellemű férfi is.

Dr. Pongrácz Ernő Nagysándoriban (Ostratice) született 1882. szeptember 4-én. Középiskolai tanulmányait a Nyitrai Piarista Gimnáziumban végezte, majd Egerben teológiai tanulmányokat folytatott. Végül az orvosi hivatás mellett döntött, ezért Eger után beiratkozott a Budapesti Királyi Magyar Tudományegyetemre, ahol orvosi diplomáját 1908-ban szerezte meg. Szakmai pályafutását a Pozsonyi Állami Kórházban kezdte, ahol két évig dolgozott. 1910-től Magyardiószegen egészségpénztári orvos, 1914–1921-ig körorvos. 1921-től magánorvosként működött, majd 1938-tól ismét körorvosként. Első feleségének (Dr. Pongrácz Ernőné sz. Novák Ida, † 1924) halála után Diószegen házasodott össze Karsay Ilonával, hosz-

szű, tartalmas életének hűséges társával.

Az 1930-as évek feléig báró Kuffner Károly házi orvosaként a báró családjával szorosabb kapcsolatokat ápolta. Nem csak orvosként, de jó szomszédként is gyakran tett látogatást a bárói családnál. A Felvidéki Magyar Párt életében is jelentős szerepet játszott. Mindig kiállt az igazság mellett, betegeit orvosi eszköjéhez híven maximálisan ellátta. Ismert, hogy 1933-ban Kosúton nagy munkástüntetésre került sor, ahol a cseh csendőrség sortűzzel támadt a tüntetőkre. A tragikus tüntetésnek több halottja és sebesültje volt. Pongrácz doktor a sebesülteket a legjobb tudása szerint látta el. A tüntetők segítségére volt azon a bizonyos éjszakán is, amikor a csendőrség a sebesültek holléte felől hasztalan érdeklődött nála. Egy csehszlovák újság is

megemlíti nevét ezen incidens kapcsán.

Másik felidézésre érdemes cselekedete volt, amikor 1938-ban, az I. Bécsi döntés következtében a felvidék többségében magyar lakta területeinek Magyarországhoz történő visszacsatolása idején, egy, a magyar csendőrök által megvert Babacs nevű férfi orvosi látéletét kérték tőle. A látéletet elkészítette. A csendőrök által felvett jegyzőkönyv elolvasása után megállapította, hogy a jegyzőkönyv súlyos valótlanosságokat tartalmaz, így nem volt hajlandó azt aláírni. Az ügygel kapcsolatban a megyei központban, Érsekújvárbán hivatalos panaszt tett, aminek következtében egy magasabb rangú csendőrtiszt vizsgálta ki az ügyet. A panasz következtében a jegyzőkönyvet a valóságban történekmek megfelelően módosították, az inzultáló csendőrt leváltották. Dr. Pongrácz Ernő csak ezután, tehát a valódi tényeket tartalmazó módosított jegyzőkönyv kiállítását követően volt hajlandó kézjegyével ellátni a dokumentumot. E történet is mutatja, hogy hivatásához erkölcsi mércéjéhez híven, igazságérzete által vezérelve a bajba jutottak megsegítését soha nem tévesztette szem elől. A vészkorszak idején több zsidó származású embernek – magyarnak, szlováknak egyaránt – olyan igazolást adott ki egészségi állapotukról, aminek következtében megmenekülhettek a deportálástól (a háború után írt szlovák nyelvű eredeti köszönőlevelek ma is megvannak).

Érdemei között kiemelten említésre méltó, hogy a Diószegen 1940–1942 között felépített 25 ágyas szülőotthon az ő kezdeményezésére valósult meg. A szülőotthon megépítéséhez a község előjárósága is jelentős összeggel járult hozzá, melyhez a telket a doktor úr dr. Paksi József cukorgyári vezérigazgatótól igényelte és kapta meg e célra a cukorgyárhoz tartozó területekből.

Dr. Pongrácz Ernő elhivatott szereplője volt a helyi közösségi életnek is. A 20-as, 30-as években több műkedvelő színelőadást is rendezett. Éveken át a helyi Művelődési Bizottság elnöki tisztét is betöltötte. Vezető tisztséget vállalt a Diószegi Tűzoltó Egyesületben, továbbá a Diószegi Sport Club szervezésében is.

1945-ben az orosz csapatok bevonulását követően Pongrácz doktor a családi házat kénytelen volt elhagyni, mivel a GPU (szovjet politikai rendőrség) költözött be oda. Csak 1945. szeptember végén

tudott visszaköltözni a családjával, amikor is a szovjet katonaság kivonult Csehszlovákiából.

A családnak ez idő alatt felesége testvére, Karsay József adott otthont.

Az 1946. február 27-én megkötött u.n. magyar-csehszlovák lakosságcsere-egyezmény következtében dr. Pongrácz Ernő a kitelepítendő listájára került. Fájó szívvel hagyta el családjával együtt szeretett Diószegét. 1947-ben Magyarországra, a Baja melletti Vaskútra került, ahol 1960-ig praktizált. Ezután feleségével, Karsay Ilonával együtt a legfiatalabb gyermeke, György fia által felépített családi háza Budapestre költözött, ahol 1972-ben bekövetkezett haláláig élt.

A Novák Idával kötött első házasságából született gyermekei közül, Zoltán zeneszerző (Erkel Ferenc díjas, Érdemes Művész) volt (1912–2007), Iduka (1917–1918), Endre sebészorvosi hivatást választott (1919–1997), Ernő grafikus lett (1921–2002), Karsay Ilonával kötött második házasságából született György fia pedig gépészmérnök, aki a szűkebb család már csak egyetlen élő tagjaként, nyolcvannégy évesen jelenleg is Budapesten él.

(Dokumentumokból, levelekből, visszaemlékezésből írta: Pongrácz György)

